

marijanzlobec

april 15, 2016

Doktor Živago, uspešna svetovna baletna premiera v Ljubljani

S svetovno premiero dramskega baleta Doktor Živago po slavnem romanu Nobelovega nagrajenca Borisa Leonidoviča Pasternaka se je Ljubljanski balet SNG vpisal v mednarodno baletno zgodovino. Dočakali smo nekaj, kar je ne le varianta romana in filma, ampak je izzvenelo kot dokaz, da je tako dobra romaneskna snov, kot jo prikazuje bralcu sam roman, nadčasovna tako zgodovinska kot intimna tema in hkrati lahko multimedijska, sedaj baletna. Nastop ljubljanskega baleta je ob koncu predstave pripeljal do redko doživetih stoječih in skandirajočih aplavzov ter ovacij.

Tjaša Kmetec in Lukas Zuschlag, fotografije Darja Štravs Tisu

Brata Jiri in Otto Bubeniček, ki sta pripravila predstavo, sta natanko vedela, kaj hočeta in kako ravno v Ljubljani kot še nikjer drugje to doseči. Ljubljana je enostavno prva to želela in ju povabila. Kaj to pomeni za naprej, si je težko ali pa morda niti ne predstavljati; najprej izvoz ljubljanske predstave v tujino, potem pa še svetovne produkcije, kjer bo zanimanje, a kot vemo, je bil Doktor Živago (1957) hitro in zatem mednarodno vedno sprejet kot poprej morda le Tolstojeva Vojna in mir.

Petar Dorcevski in Tjaša Kmetec

Zakaj je bil Doktor Živago tako svetovna tema? Na to vprašanje je odgovorila tako politična kot kulturna zgodovina, določeni bralski in zatem filmski sentimentalizem, sedanja baletna verzija prav tako gradi na izkušnjah že dosežene umetniške percepcije v preteklih desetletjih, čeprav sta brata mlajša, kot sta tako roman kot film in pravzaprav obujata snov, ki se zdi, kot da bi se dogajala nekje v sanjskem, čeprav zgodovinskem svetu in se baletni junaki zdijo kot neki prototipi ruske pravljice, ne da bi se Pasternak tega zavedal. Ali pa se je?

Baletni ansambel v ruski revoluciji

Bolj sta to občutila brata, ki sicer izhajata iz revolucionarnih sprememb, kot jih beremo in vidimo, a se njune sekvence zvrstijo s tako eleganco in dinamiko, da se zdi, kot da tečejo leta in dogodki kot v hitrem dokumentarnem filmu.

Luka Žiher, Hugo Martin Mbeng Ndong, Kenta Yamamoto in Lukas Zuschlag

V baletu je vse, kar je v romanu, vse glavne osebe in dogodki, do končne junakove smrti, ki je v romanu simbolna, v filmu precej prozaična, nič metaforična, v baletu pa nekako uokvirja zgodbo, tako da se začne s prologom, pravoslavnim pogrebom mrtvega Živaga, in konča s poetično smrtjo s srčnim infarktom, tako da v teh dneh ne moreš mimo tega, da ne bi pomislil na smrt našega režiserja Tomaža Pandurja.

Živago umre, ko je konec njegovega hrepenenja, upanja, zavedanja in doživljanja zgodovine ter njenih epohalnih sprememb, občutij ljubezni in minevanja, skratka ko dozori v spoznanjih o trajnem minevanju sveta in življenja, ne glede na dobo, ampak bolj lastne vpetosti vanjo, in ko se zave, da je pravzaprav doživel že vse, kar bi v človekovem življenju lahko, hkrati pa postane do življenja samega veliko bolj strpen in manj revolucionaren kot je bil na začetku zgodbe. Torej do tistega trenutka, kot da bi bil Kristis na križu s svojimi besedami: "Dopolnjeno je!"

Ali Doktor Živago pove, da je revolucija zaman in nepotrebna? Ne, tega ne pove. Ali pove, da je ljubezen najmočnejše čustvo? To pove, kot ve ruska duša in nasploh večina ljudi. Ali balet pove, da so revolucionarne spremembe v družbi nujne? Ne pove, a dopušča to možnost s prizori, ki so kontrastni, dramski, v zgodovinskem kontekstu (zbor, orkester), ker je drama sveta vedno na ravni revolucij, političnih in razrednih spopadov ter seveda vojn.

Lukas Zuschlag

Dramski balet Doktor Živago ima vendarle več intimne kot drame, več erosa kot tanatosa, več čustvene iskrenosti kot sodobne politične zlaganosti, več družbenih in družabnih, socialno strukturiranih trenutkov, ki se jih da baletno uzprizoriti le z iznajdljivostjo, inteligentnostjo, scenarijem in seveda koreografijo ob primerni ali tu celo prepričljivi glasbeni spremljavi, lahko bi rekli ilustrativnega značaja.

Lukas Zuschlag

Balet Doktor Živago namreč ni pisan na glasbo, niti ni nastajala glasba istočasno z baletom, niti ni glasba povezana z romanom. Glasba je izbrana v skladu s temperamentom epohe in njenih intimnejših segmentov, od tod "konfrontacija" izrazito komorne in najbolj eksponirane simfonične glasbe, kot jo predstavljata odlomka iz Šostakovičeve Osme in Desete simfonije.

Koreograf Jiri Bubeníček je odlično izbral solistično zasedbo, karakterno ustrezno, plesno izvajalsko sijajno, tako da bi primerjalno rekel, da smo spoznali in prepoznali vsakega izmed romanesknih junakov.

Videli smo odlično pripravljeno celotno predstavo, v kateri nista dominirala le Lukas Zuschlag kot Živago in Tjaša Kmetec kot Lara, ampak so bili prav tako sijajni Luka Žiher kot Paša Antipov in Strelnikov (Trocki), Petar Dorčevski kot Viktor Komarovski, Rita Pollacchi kot Tonja, Georgeta Capraroiu kot Ana Gromeko in Tonjina mati, Iulian Anatol Ermalai kot Aleksander Gromeko in Tonjin oče...

Scenograf Otto Bubeníček je uspešno uporabil odrski kontrast med "starim" meščanskim in "novim" sovjetskim družbenih redom, tako da je bil s simboli Lenina in Oktobra pokazan ambinet, iz katerega bi vsakdo morda lahko potegnil sklep, da se revolucionarne družbene spremembe na dolgi rok in za celotno

populacijo ne izplačajo, junaki revolucije pa doživljajo vsak zase povsem individualno usodo vedno bolj intimnega tipa.

Petar Đorcevski in Tjaša Kmetec

Koreograf Jiri Bubeníček je znal razporediti ansambelske prizore in jih kontrastirati z intimno, človeško, na ljubezni temelječo emotivno doživljajsko osnovo, ne glede na zunanji revolucionarni prostor ali notranji ambient, ki je bolj kot ne aludiral na carsko Rusijo.

Glasbeni kolaž je bil sestavljen iz odlomkov Sergeja Rahmaninova, Alfreda Šnitkeja, Peterisa Vasksa, Nikolaja Mjaskovskega, revolucionarnih pesmi in je doživel dramatični vrh s Šostakovičem, ki ga je izvajal orkester postavljen v globino odra, kar je bila posrečena poteza verjetno v dogovoru med avtorjema baleta in dirigentom Markom Gašperšičem. Kot pianist solist se je izkazal Marjan Peternel. Zbor, moških v zasedbi dveh oktetov, je pripravila Željka Ulčnik Remic.

Morda je bila glasba iz Šostakovičeve Osme simfonije pretiha in premalo dramatična, kot bi si želeli, a je to verjetno bolj vprašanje nezadostne tehnične (ozvočenje) opreme sicer nove operne hiše. In se da izboljšati.

Marijan Zlobec

Komentiraj

Blog at WordPress.com. | The Cubic Theme.